

РЕЦЕНЗИЯ

НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД на ВЕСЕЛИН СИМОВ НИКИФОРОВ

на тема „ПРОБЛЕМИ НА АУТСОРСИНГА В ИТ СЕКТОРА“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“

по научна специалност 3.8.Икономика и управление,

област на висшето образование 3.Социални, стопански и правни науки

Рецензент: Професор д-р инж. Динка Георгиева Милчева, научни специалности
Икономика и управление и Организация и управление на производството

Адрес: София, бул.Кл.Охридски № 8, ХТМУ, тел. 02- 8163-336

Основание за рецензиране: Член на Научно жури /Заповед на ректора на ХТМУ София № Р-ОХ-472 от 30.11.2020 г. Избрана за рецензент и председател на първото заседание на Научното жури на 02.12.2020г. в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото прилагане.

1.Кратки биографични данни, кариерно развитие и научни интереси на кандидата

Кандидатът за придобиване на образователно-научната степен „Доктор“ Веселин Симов Никифоров е роден през 1982 г. Завършил е висше образование в СУ “Св. Климент Охридски“, Факултет по химия и фармация през 2010 г. Магистър е по химически науки. От 2016 г. е докторант в ХТМУ, катедра „Икономика и стопанско управление“. От 2008 до 2014 г. работи в Кооперация „Панда“, като организатор „търговска и технологична дейност“ и експерт „информационни технологии, проектиране и анализи“. От 2014 е главен инспектор в Комисия за защита на личните данни, Отдел: „Контрол и административно-наказателни производства“. В този период е придобил съществен практически опит и е повишил професионалната си квалификация със специализации в областта на: Стратегическото планиране, анализ и оценка по изготвяне и прилагане на законодателството в областта на защита на личните данни; Ефективната комуникация с институциите на Европейския съюз, разработване на комуникационни стратегии и провеждане на информационни кампании и др.

Основните научни интереси на докторанта са в областта на информационните технологии, проектиране и анализи, защита на личните данни; ефективната комуникация с институциите на Европейския съюз, разработването на комуникационни стратегии и провеждането на информационни кампании. В своята дейност **Веселин Симов Никифоров** прилага умело и гъвкаво придобитите в университета теоретични знания, които с вещина прилага в практиката. Притежава способности за реализиране на самостоятелни научни изследвания в областта на научните си интереси.

2.Условия и ред за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Докторантът Веселин Симов Никифоров отговаря на изискванията за присъждане на образователно-научната степен „Доктор“ съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на Химико технологичен и металургичен университет гр. София. Докторантът притежава образователно – квалификационната степен ”Магистър“; положил е успешно всички изпити, определени в индивидуалния учебен план и е

отчислен с право на защита. Представен е дисертационен труд, който отразява резултатите от неговите научни теоретични и експериментални изследвания. Налице е решение на ФС за откриване на процедура за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност 3.8. Икономика и управление, област на висшето образование 3.Социални, стопански и правни науки – по предложение на КС на катедра „Икономика и стопанско управление”.

Всичко посочено по-горе, е основание да приема, че са спазени условията и реда за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на Химико технологичен и металургичен университет гр.София, както от институцията обучавала докторанта, така също и от самия Веселин Симов Никифоров, който е представил основание – завършен дисертационен труд по „Проблеми на аутсорсинга в ИТ сектора" разработен под научното ръководство на неговия ръководител проф. д-р инж. Димитър Тенчев.

3.Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Веселин Симов Никифоров представен за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на тема: „Проблеми на аутсорсинга в ИТ сектора” е разработен в обем 153 стандартни компютърни страници (основен текст). В структурно отношение, дисертационния труд съдържа: увод, изложение в три (3) глави, обобщение, заключение, справка за приносите, библиография, публикации по научния труд и приложения с общ обем 211 стр., от които 24 фигури, 16 таблици и 4 приложения. Във връзка с дисертационния труд са представени 5 публикации. Цитираната литература обхваща 197 източника, от които 47 са на български език и 150 на английски език.

Дисертационният труд има логично изградена структура, която е добре балансирана и съдържа: увод – 9 страници, изложение – гл.1 – 43 стр.; гл.2 – 44 стр.; гл.3 – 48 стр., изводи от анализа – 8 стр. и заключение – 1 страница. Докторантът е представил документи, удостоверяващи резултатите от апробираното на методика за оптимално провеждане на процеса на аутсорсинг на ИТ технологии в българските организации, с аспирация за оригиналност на изследването. Използваната литература е в обем 11 страници. Представени са и приложения свързани с научното изследване в дисертационния труд – 17 страници. Дисертационният труд на Веселин Симов Никифоров съдържа фигури и таблици, които сполучливо онагледяват изследваната проблематика в областта на прилагането на аутсорсинг на ИТ дейностите. Към дисертационния труд са приложени – справка за научните приноси и списък на публикациите, както и пет (5) публикации свързани с проблемите на аутсорсинга в ИТ сектора, неговото състояние и развитие, както и в контекста на цифровата икономика, информационната сигурност при процеса на вземане на решения за аутсорсване на ИТ дейности, в условията на бизнес средата, от които публикации 1 е самостоятелна и 4 в съавторство, като във всяка една от тях, е на първо място.

Оценката ми за структурата и съдържанието на дисертационния труд е положителна, поради това, че в него са включени и съчетани научни знания и практически подходи за разрешаване на проблемите свързани с приложението на аутсорсинга в ИТ сектора. Дисертационният труд е едно комплексно задълбочено научно изследване с определена практическа значимост и приложимост.

Съдържа всички необходими реквизити, изискващи се за дисертационен труд – актуалност на темата, предмет и обект на изследването, цел и задачи на дисертационния труд, основна изследователска теза и подтези, научна хипотеза на дисертацията, методология на изследването. С оглед прецизиране на проведеното изследване са посочени и ограниченията при интерпретиране на резултатите от изследването.

Съдържанието на дисертационния труд свидетелства, че докторантът е реализирал задълбочено научно изследване в областта на разглежданите проблеми, оценяването и анализирането им. Налице са доказателства, че Веселин Никифоров може да извършва самостоятелни научни изследвания, да прави изводи и да обосновава предложения за решаване на проблемите на аутсорсинга в ИТ сектора.

3.1.Избор и актуалност на темата на дисертационния труд

Темата на представения за рецензиране дисертационен труд се отнася към една интердисциплинарна област, засягаща два изключително динамични елемента в развитието на съвременната икономическа система. Темата в нейната симбиоза за изследване на аутсорсинг и ИТ технологиите, я прави актуална и дисертабилна.

В тази връзка считам, че темата на дисертационния труд е сполучливо избрана. Тя е актуална, както в научно, така и в научно – приложно отношение, значима и дисертабилна. Изложението следва логиката и има практическа насоченост. Налице е съответствие на темата на дисертационния труд и неговото съдържание. Докторантът е обосновал добре тази актуалност и значимост. В същото време, тази тема е комплексна и сложна, и изисква много добро познаване на проблемите, както от теоретичен аспект, така и притежаването на аналитични способности и опит в извършването на научни теоретични и експериментални изследвания, които докторантът притежава.

3.2. Познаване на проблема

Запознавайки се внимателно и задълбочено с представения дисертационен труд, трябва да отбележа, че докторантът Веселин Никифоров познава много добре състоянието на изследваните проблеми на аутсорсинга в ИТ сектора. Обект на изследване са приложението на аутсорсинга на информационните технологии и процеса на аутсорсинг на ИТ дейностите в България. Обозначени са проблемите свързани с управлението на аутсорсинга, като възможни трудности свързани с предоставянето на ИТ услуги на външни контрагенти.

Доказателство за това е представения дисертационен труд, който е резултат на задълбочено и прецизно проучване на проблема. Свидетелство са и представените от докторанта публикации в областта на ИТ аутсорсинга и неговото оценяване и анализ в реални обекти. Всички представени публикации са отражение на резултатите от теоретичните и емпирични изследвания в дисертационния труд.

Аналитичното изследване на значителен брой чужди литературни източници и проведените изследвания е позволило на докторанта да изследва задълбочено проблема, да направи коректни изводи след всяка глава, и предложи организационно – управленски решения. Проведеното научно изследване, получените резултати, публикациите по дисертационния труд и формулираните приноси в него, дават основание да се счита, че те са лична заслуга на кандидата за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

3.3.Методика на изследването и формулировка на изследователските проблеми в дисертационния труд

Един от основните аспекти в усъвършенстването на организацията и управлението на стопанската дейност на бизнесорганизациите е анализът и оценката на тази дейност. В тази връзка е необходимо постоянно да се търсят и прилагат нови подходи, методи и техники за оценка на дейността и риска, а с това се определят и основните направления за тяхното усъвършенстване. Практическата актуалност и значимост на тези проблеми и броя на публикуваните научни публикации свързани с тях все повече се увеличава. Реализират се и множество емпирични изследвания, които доказват, опровергават или допълват определени концептуални модели, но независимо от това, редица проблеми в това направление примерно по отношение обекта на приложението им, остават нерешени, или не са достатъчно разработени.

Според спецификата и сложността на обекта на изследването, и в съответствие с поставената цел и задачи, считам, че Веселин Никифоров правилно се съобразява с редица основни научни постановки. Сполучливият избор и използване на изследователските подходи и методи е допринесло за успешното реализиране на дисертационното изследване. Предметът, целта и задачите на дисертационния труд са коректно определени. Основната изследователска теза и подтези, научната хипотеза намирам за правилни. Целта и изследователските задачи, които докторантът си е поставил са последователно изпълнени в дисертационния труд.

3.4.Използвана литература и приложения

За целите на изследването, докторантът е използвал специализирана и научна литература за реализиране на своето задълбочено научно изследване свързано с проблематиката на дисертационния труд. Използвани са – 197 литературни източници, в т.ч. на кирилица – 47, на латиница – 150. Те са коректно цитирани и добросъвестно използвани в текста на предложения дисертационен труд. Приложенията към дисертационния труд го допълват и обогатяват.

В заключение трябва да отбележа, че докторантът познава добре литературата касаеща изследвания проблем. Това му позволява да изведе важни обобщения, както в теоретичен, така и в методологичен план, както и да предложи въз основа на тях методически решения в обхвата на предмета на изследване. От своя страна, това допринася, да се отличи личния принос на докторанта в областта на научното изследване.

4.Структура на дисертационния труд и логика на научното изследване

Структурата на дисертационния труд е изградена логически съобразно основната изследователска теза и подтези, научната хипотеза, задачите поставени за решаване и стремежа на докторанта, в достатъчна степен, да проучи изследователския проблем. Налице е последователност, логическа обвързаност и балансираност между отделните глави на дисертационния труд.

Уводът съдържа актуалността на темата, предмета и обекта на изследването. Формулирани са целта и задачите на дисертационния труд, основната теза и подтези, научната хипотеза на дисертацията. Разписана е методологията на изследването и ограниченията при интерпретиране на резултатите от изследването.

В глава първа е проучен и анализиран – аутсорсингът като икономическа категория, същност, история и еволюция, приложение. Отразява историческите

аспекти и развитие на аутсорсинга от теоретична и практическа гледна точка, както и неговото зараждане и еволюция. Анализирани са предходни научни изследвания на приложимостта на аутсорсинга, основните закономерности, особености и тенденции в развитието на аутсорсинг индустрията, както и основните проблеми и рискове, асоциирани с аутсорсинга в България.

В глава втора е изследвано и анализирано приложението на аутсорсинга на информационни технологии в България. Направена е характеристика и са посочени особеностите и тенденциите в развитието на ИТ сектора в България, характеризирани са информационните ресурси и тенденции в развитието на електронното управление в България. Идентифицирани са факторите, които оказват влияние върху прилагането на аутсорсинг на ИТ дейности. Характеризирани са организационната, социалната, правно-нормативната и икономическа среда, както и проблемите на приложението на ИТ аутсорсинга в България.

В глава трета, докторантът изследва процеса на аутсорсинг на ИТ дейности в България и са представени резултатите от най-съществената част от научното изследване, поставено като предмет и цел на представения за рецензиране дисертационен труд. Описани са методическите аспекти на изследването, от гледна точка на връзката литература, количество и качество. Систематизирани са в следната последователност – формулиране целта на изследването, концептуален модел за провеждане на изследването в качествено и количествено изражение, провеждане на изследването, резултатите от проведеното изследване въз основа на характеристика на прилагания аутсорсинг на ИТ дейности/услуги сред българските организации, проблемни области и фактори за успех. Установяване на рисковете и проблемите в процеса на аутсорсване на ИТ дейности. Посочени са използваните инструменти свързани със запазване и повишаване на доверието на гражданите при аутсорсинг на ИТ дейности. Направено е обобщение и са изведени изводи от направените констатации в хода на проведеното изследване.

За целите на изследването се ползва модел на приложението на аутсорсинга, който се базира на трите подхода – исторически, комплексен и систематичен. Приложени са методите на анализ и синтез, на експертната оценка, индуктивния и дедуктивния анализ. Докторантът е представил: разработена от него „Методика за оптимално провеждане на процеса на аутсорсинг на информационни технологии в българските организации” на базата на изводите от направените констатации от теоретични и експериментални изследвания, които сам е реализирал, а така също и от други организации. Представени са анкетните карти използвани в процеса на изследването, документи, които удостоверяват резултатите от апробацията, анализа и оценката на адекватността на методиката.

Изводът, който следва от внимателното запознаване със структурата на дисертационния труд и логиката на научното изследване е, че кандидатът за придобиване на образователно-научната степен „Доктор” Веселин Симов Никифоров заслужава висока оценка за предлаганата методика, която е с практическа насоченост и значимост, с гъвкава структура, и мобилна за съвременните бизнес организации. Методиката притежава редица достойнства, и е доказателство за задълбочено познаване на предмета и обекта на дисертационния труд. Тя е инструментално релевантен подход и техника за оптимално провеждане на процеса на аутсорсинг на ИТ

дейности в българските организации, съответстващ на предмета на изследване в дисертационния труд. Апробирането на методиката показва нейната приложимост в българските организации.

Положителна страна на дисертационния труд са направените изводи след всяка глава, което дава възможност да се проследи постигнатото от докторанта по отделните задачи поставени за решаване с дисертационния труд. Докторантът прави научно-обосновано обобщение на извършеното в дисертационния труд. Направеното научно теоретично и експериментално изследване в представения дисертационен труд дава възможност да се установят и основните фактори, влияещи върху прилагането на аутсорсинга на ИТ дейностите, в организационна, правно-нормативна и икономическа среда.

5. Основни приноси в дисертационния труд

Анализът на дисертационния труд, както и на използваните в него средства за научно изследване, формира убеждението, че в дисертационния труд са налице достатъчно доказателства за наличието на съществени приноси от научен и научно-приложен характер. Те могат да бъдат посочени в следната последователност:

Научни приноси

1. На базата на научното обобщение е обогатено теоретичното познание, свързано с понятието „аутсорсинг“, като са изследвани и идентифицирани важните фактори, заобикалящата среда, както и специфичните проблеми и рискове, асоциирани с ИТ аутсорсинга.

2. Приложен е нов подход в разглеждането на оптималното провеждане на аутсорсинг на информационни технологии, като са конструирани три заинтересовани страни - клиент на аутсорсинга, доставчик на аутсорсинг услугата и клиент на клиента на аутсорсинг услугата с оглед, холистично оценяване на потенциалните рискове на целия процес и повишаване на неговата ефективност и ефикасност.

3. На основа на теориите за трансакционните разходи, ключовите компетенции и концепцията за допълнителните активи са формулирани 6 (шест) предположения за степента на прилагане на аутсорсинга на информационни технологии в България.

Научно-приложни приноси

1. След проведено холистично проучване на секторите от националната икономика е доказано сериозното навлизане на аутсорсинга в практиката на стопанските организации и особено на тези от ИТ сектора, и необходимостта от структуриран подход при неговото прилагане.

2. Идентифицирани са ключовите рискове и проблеми при прилагането на аутсорсинга на базата на проектирано, разработено и проведено анкетно проучване в организации, с различна ориентация.

3. Проектиран е модел за ефективно планиране и управление на аутсорсинга в организациите и е разработена „Методика за оптимално провеждане на процеса на аутсорсинг на информационни технологии в българските организации“, която успешно е апробирана в реални високотехнологични организации и в учебния процес, с което е извършено експерименталното ѝ потвърждение, и е доказана нейната релевантност и жизненост.

Въз основа на посоченото считам, че приносите посочени в справката за приноси на дисертационния труд – отразяват постигнатото в него.

6.Критични бележки, въпроси и препоръки

Върху всеки дисертационен труд могат да бъдат правени препоръки и доуточнения, но това касае само случаите, когато са налице диаметрални разминавания с теорията и практиката в тази област. Считаю, че такива не се откриват в дисертационния труд на Веселин Симов Никифоров. Към докторантът имам следните критични бележки, въпроси и препоръки:

1. Темата на дисертационния труд е заявена като „Проблеми на аутсорсинга в ИТ сектора”. На практика в първа и втора глава, това не е поставено, като централен въпрос. Съвсем лаконично в т.1.7 (стр.55) са маркирани „Основни закономерности, особености и тенденции в развитието на аутсорсинг индустрията в България, и в т. 2.3.8 (стр.97) ” Проблеми на приложението на ИТ аутсорсинга в България”.

2.Твърдението, че „Най-доброто доказателство за успеха и развитието на аутсорсинга на ИТ дейности/услуги е в голямото количество научни изследвания в областта на световно и национално ниво”(стр.100, т.2.4/В) , не винаги е валидно.

3.Предложената методика е за мезо и микро ниво за провеждане на аутсорсинга, би могло да се помисли и за „нано” нивото (между звената в организацията), тъй като част от проблемите в тази област са и там.

4.Също така, как счита докторантът, доколко проблемите на ИТ сектора в България са проблеми на глобално, регионално и национално ниво.

5.От гледна точка на авторските претенции за разработената и използвана „Методика за оптимално провеждане на процеса на аутсорсинг в ИТ сектора”, би било целесъобразно да се посочат и други съществуващи модели и методики (или липсата на такива), както е направено на стр. 104 за метода на Glaser J, Laudel G (2010).

В обобщение мога да отбележа, че отправените въпроси имат за цел да подскажат на кандидата за придобиване на научно-образователната степен „Доктор” някои възможни насоки за подобряване на неговата бъдеща работа. Те са с препоръчителен характер и не намаляват значимостта, както и не водят до коригиране на положителната ми оценка за представения от докторанта дисертационен труд.

7.Публикации по дисертационния труд

В дисертационния труд, и в края на автореферата са посочени 5 публикации: доклади на авторитетни Международни научни форуми, от които 4 в съавторство, като първи автор и една самостоятелна. Считаю, че с това идеите на докторанта са станали достояние на научната общественост.

8.Автореферат и справка за приносите

Запознавайки се внимателно с автореферата и съдържанието на дисертационния труд на Веселин Симов Никифоров стигнах до извода, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.
2. Като структура и съдържание, авторефератът напълно съответства на съдържанието на дисертационния труд и отразява основните моменти от него.
3. Авторефератът дава ясна и вярна представа за съдържанието и качеството на дисертационния труд и постигнатото от докторанта.
4. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертационния труд.

9. Лични впечатления, преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Познавам Веселин Симов Никифоров като докторант в катедрата, както и от участието му на различни научни форуми в университета, и извън него. Трябва да отбележа, че впечатленията ми са отлични. Той е един възпитан, дисциплиниран, старателен, организиран и инициативен млад човек, оформил се във времето на пребиваване в Университета и катедрата като изследовател. През времето на докторантурата Веселин Никифоров показва умение да общува, притежава увереност, чувство за отговорност и умее да контролира своите емоции. Всички представени публикации са отражение на резултатите от теоретичните и емпирични изследвания в дисертационния труд. Проведеното дисертационно изследване, получените резултати, публикациите по дисертацията и формулираните приноси в дисертационния труд са лична заслуга на докторанта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Веселин Симов Никифоров е добросъвестно и завършено, задълбочено аналитично изследване на актуален с практическа значимост и приложимост за стопанската практика проблем. Притежава оригинални приноси, които отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му, както и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за Химико технологичен и металургичен университет.

Проблемите са добре осмислени, коректно изложени, изводите и предложенията са убедително аргументирани. Докторантът по безспорен начин показва, отлично владеене на теорията и емпиричният анализ, познава задълбочено българската и чуждестранна литература, свързана с предмета на дисертацията, умее да интерпретира и адаптира научните постижения в реалната практика.

Основната цел формулирана във увода е постигната, изследователските задачи, които си поставя докторанта във връзка с реализиране на целта са успешно изпълнени. Постигнати са конкретни научни и научно-приложни приноси, с които се обогатяват и разширяват научните знания и се подпомага стопанската дейност на бизнес организациите. Постигнатите в хода на дисертационното изследване резултати са апробирани в публичния и частния сектори. Дисертационният труд отговаря на изискванията за присъждане на образователно – научната степен „доктор” и заслужава положителна оценка.

Всичко това ми дава основание, с пълна убеденост да препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят на Веселин Симов Никифоров **образователната и научна степен ”Доктор” по научна специалност 3.8.„Икономика и управление”, област на висшето образование 3.Социални, стопански и правни науки.**

София
януари 2021 г.

Проф.д-р Динка Милчева